

בס"ד, ב' באדר א' תשע"ט

7 בפברואר 2019

תיק 78077

פסק דין - מקח טעות בשותפות למכירת בשר

בעניין שבין	לבין
התובע	הנתבע
בעל עסק למכירת בשר	שוחט ושותפו של בעל העסק

א. רקע ועובדות מוסכמות

התובע ("התובע") והנתבע ("הנתבע") הקימו עסק משותף לשחיטת בשר ומכירתו. מטרת השותפות הייתה למכור בשר טרי באיכות גבוהה בכשרות מהודרת, ובמחירים גבוהים. הוסכם כי הנתבע אחראי על איתור העגלים והכבשים, קנייתם, שחיטתם, הכשרתם, וחלוקתם לנתחים. הנתבע אמר היה להכין מגשי בשר למכירה ולהעבירם לידי התובע. התובע היה אחראי על אחסון הבשר במקרר בעיר ושיווקו. יצויין שהיה ידוע לשני הצדדים שמדובר בשחיטה שאינה מפקחת ואשר כל תהליך השחיטה ההכשרה הפירוק וההובלה נעשו באחריות מלאה של הנתבע.

כתנאי להקמת השותפות דרש הנתבע שהתובע ישלם לו 50 אלף ₪, משום שלדעתו הוא נחשב מומחה בתחום הבשר ובעל ניסיון רב שנים. לדבריו הוא יצר קשרים עם ספקי בשר באמצעותם הוא משיג עגלים באיכות גבוהה, והוא פועל ברמת כשרות גבוהה הזוכה להכשר מהודר. בנוסף הוא מביא לשותפות ציוד יקר כגון משקל יקר, מסור ועוד, מה שאין כן התובע שאין לו שום הבנה וניסיון בתחום הבשר. בבית הדין הוסיף הנתבע שהוא דרש סכום זה כדמי רצינות לכך שהשותפות לא תיפסק כעבור זמן קצר, וככל שהשותפות הייתה מניבה רווחים כסף זה היה מוחזר לתובע. בזיכרון הדברים שנכתב ביניהם, סעיף 12, הוסכם שבתמורה ל-50 אלף, אותם נתן הנתבע לתובע, לא יחולקו הרווחים בשווה, אלא מכל הכנסה של 10 אלפים ₪ יקבל התובע אלף ₪, ו-9,000 הנותרים יחולקו בשווה, עד אשר יוחזר לתובע כל הסכום שנתן לנתבע.

עוד נכתב בהסכם שביניהם, שהשותפות תימשך לפחות שנתיים, ומי שיפרוש קודם לכן, ישלם קנס בסך 50 אלף ₪ לצד השני.

התובע שילם את הסכום שהוא נדרש לשלם, ונחתם הסכם בין הצדדים. לאחר הקמת השותפות, נעשו שתי שחיטות ולאחריהן נמכר חלק מהבשר. מוסכם על שני הצדדים שרק מיעוט מהלקוחות היו מרוצים. בעקבות זאת פורקה השותפות כשכל אחד מהצדדים מטיל את האחריות לפירוק על הצד השני. על רקע זה פרץ סכסוך ביניהם לגבי ה-50 אלף ₪ ששילם התובע לנתבע. הצדדים ניסו להגיע לפשרה באמצעות הרב ק' ללא הצלחה. מחלוקת זו הביאה אותם לבית הדין.

לאחר הגשת התביעה לבית הדין, ביקש התובע למכור את הבשר שנותר במקרר, אך הנתבע התנגד. לבסוף, הבשר לא נמכר.

בית הדין הורה לתובע להשיב לנתבע את כלי העבודה של הנתבע שהיו בידו.

עמוד 1 מתוך 12

למיצוי העובדות, בית הדין שמע עדות מפיו של הרב ק' וכן קיבל עדות בכתב מהרב א' רבו של התובע, על פי שאלות שנשאלו על ידי בית הדין, העדות התנהלה בכתב באישור הצדדים ועל מנת לקצר את משך ההליך.

ב. טענות התובע

- א. לאחר השחיטה הראשונה הנתבע החליט להוביל את הבשר ממקום השחיטה לעירו ללא קירור. לדברי התובע הוא הסכים לכך כיון שאינו מבין בתחום זה והוא סמך על הנתבע. לאחר שהוא מכר את הבשר הוא שמע תגובות שליליות מהלקוחות. מתוך 15 לקוחות כמעט כולם לא היו מרוצים. הוחלט לעשות שחיטה נוספת שאף לאחריה הלקוחות לא היו מרוצים. לדעתו הסיבה לאי ההצלחה נעוצה בהובלת הבשר ללא קירור. הוא שמע מווטרין שהובלת בשר ללא קירור היא עבריינות משום שאיכות הבשר נפגמת אם הוא לא מוכנס לטמפרטורה מסויימת. מדובר בהובלת הבשר בחודש אב, ועל פי הודאת הנתבע בפני ביה"ד, ביום חם הבשר עלול להתקלקל בתוך שעה.
- ב. לדבריו, הוא אמר לנתבע שהוא קיבל כסף שלא מגיע לו. בעקבות זאת, הנתבע החליט לא להמשיך לעבוד עד שהעניינים יתבררו עם הרבנים.
- ג. הנתבע סרב לבוא לטחון את הבשר ובכך גרם הפסד כספי של כ-30 ק"ג המבורגר. כך הודה הנתבע כמובא בפרוטוקול עמ' 10 שורה 9 "בשביל מה אני אבוא לטחון".
- ד. בעקבות מה שקרה, לדבריו, הוא הבין שאין לו אפשרות להמשיך לעבוד עם הנתבע.
- ה. הנתבע הסכים בעל-פה קודם חתימת ההסכם שייעשו שתיים עד שלוש שחיטות ניסיון ובמידה והעניין לא ייעלה יפה, הנתבע ישיב את ה-50 אלף ש שקיבל מידי התובע. לפיכך עליו להשיב את הכסף.
- ו. הנתבע לא סיפק תמורה לסכום שגבה, שכן, היה מדובר שהוא מביא איתו ידע ומקצועיות. אך בפועל הוא פעל שלא כשורה והתוצאות היו שהבשר לא היה איכותי כלל.
- ז. התובע המציא לבית הדין צילום של המקרר בו אחסן הנתבע את הבשר אשר נראה ממנו שהמקרר מלא בחלודה. לדעתו, מכך ניתן ללמוד על יחסו של הנתבע לבשר.
- ח. על פי עדות הרב ק' עולה שלאחר הביקורת לגבי טיב הבשר, הכניס הנתבע את הבשר ליישון חלקי, מה שאומר שהוא עצמו הבין שהתנהלותו הראשונה אינה תקינה ושהוא אינו מבין בעניינים אלו.
- ט. לחיזוק דבריו, המציא התובע חוות דעת כתובה מווטרין שכתב בסוף דבריו שעל פי הנתונים שהוצגו בפניו, הבשר "מסוכן ובעל איכויות פיזיות וכימיות נחותות לעומת זה אשר הופק והובל בהתאם לתקנות, הינו בעל אורך חיי מדף קצר יותר ולפיכך עלול להתקלקל בטרם עת ובהמשך לכל אלו הוא מהווה סכנה תברואתית ובריאותית של ממש לכל הצורך אותו".
- י. תביעתו: השבת 50 אלף ש ובנוסף, 10 אלפים ש, פיצוי בגין פגיעה בשמו הטוב ועוגמת נפש שנגרמה לו. בסיכומיו הוסיף לתבוע: 10 אלפים ש נוספים בגין הוצאות, ו-50 אלף ש קנס על הפרת החוזה, כפי שמופיע בהסכם. יש לציין שהתובע שילם אגרה בסך 1050 ש עבור תביעה של 70 אלף ש.

ג. טענות הנתבע

- א. לדברי הנתבע יש לו ידע וניסיון רב באיתור ושחיטת עגלים מעורבים שהבשר שלהם הוא באיכות גבוהה מאד. וכן בגלל המוניטין שלו יש לו הסדר עם ספקים שאין לאף אחד אחר, שאם הבשר לא חלק הוא יכול שלא לקחת את העגל.
- ב. חתימת החוזה ביניהם נעשתה לאחר מספר מפגשים ולאחר שיקול דעת והתייעצות ולא באופן חפז. הוא העלה מתחילה בפני התובע אפשרות לא להיכנס לשותפות אלא לשחוט עבורו תמורת שכר יומי. לבסוף, התובע החליט שהוא מעדיף שותפות והוא ידע היטב למה הוא נכנס. לנתבע היה חשוב מאד לדעת קודם השותפות שהשותפות אינה לטווח קצר, אלא לכל הפחות לשנתיים. ולכן היה חשוב לו לקבל דמי רצינות בסך 50 אלף ₪. ההצדקה לדרישתם היא בגלל העובדה שהוא בא עם ידע וניסיון וכן קשרים עם מוכרי עגלים וציוד יקר. ואף עסק קיים מכבר.
- ג. לא דובר ביניהם כלל על כך שיעשו שתיים או שלוש שחיטות לניסיון.
- ד. אחרי 'הפיצוץ' בינו לנתבע, רבו של התובע הרב א', קנה חלק מהבשר והעביר אותו למומחה לבשר והוא אמר שהבשר משובח.
- ה. קודם חתימת החוזה הוא נתן לתובע לטעום בשר משחיטות קודמות. והוא אמר ש'בחיים שלו הוא לא טעם בשר כזה'. 'זה בשר סוף הדרך'. דהיינו, התובע ידע לקראת מה הוא צועד.
- ו. הוא לא הוביל את הבשר בקירור מפני שסבר שלא היה צורך בכך. ואף שהשחיטה הייתה בצהרים, הם עסקו בהכשרתו אחר הצהרים. לדעתו, לאחר שהבשר פורק והומלח והיה במים, אפשר להשאירו בתנאים אלו גם שעה וחצי ללא קירור. ובלילה גם בקיץ אפשר להשאירו כל הלילה ללא קירור. בפועל מעת שיצאו לנסיעה עד שהגיעו לעיר עברה שעה.
- ז. לדבריו במשך שנים הוא נהג להוביל בשר ללא קירור גם כשהוא שחט בבית מטבחים. וגם הבשר שהוא נתן לתובע לטעום הובל בלא קירור, רק כשהוא מביא למוסדות עם אישור וטרינרי הוא מוביל בקירור.
- ח. לגבי הטענה שהוא מכר לחמישה עשר אנשים וכולם באו בטענות. לבקשתו הם עשו רשימה של ששה אנשים, מתוכם היו שניים שאמרו שהבשר היה טוב. צריך לדעת שישנם כאלה שאינם רגילים לסוג זה של בשר שכן בשונה מהמצב הרגיל הבשר לא עבר יישון ועיבוד. בשר זה הוא בריא יותר ואיכותי יותר. לדעתו, אף שרק 25% מהאנשים רצו בבשר, מדובר בתהליך הדורש סבלנות עד אשר יימצאו האנשים המעוניינים בסוג זה של בשר. ומניסיונו הוא הצליח בכך בעבר והרוויח 150 אלף ₪. התובע אף אמר לו שכך גם אמר לו הרב א', שצריך תהליך וסבלנות עד שבונים קהל לקוחות.
- ט. לדבריו גם קודם ההתקשרות ביניהם הוא אמר לתובע שמכירת הבשר היא על בסיס עסק שהיה ונסגר ויש לקוחות ישנים שצריך לעורר אותם ומדובר בתהליך הדרגתי.
- י. ערב הפרידה הייתה להם הזמנה של 30 ק"ג המבורגר שהנתבע היה מעוניין למכור, אלא שהתובע לא היה מוכן להמשיך בגלל שהלקוחות אינם מרוצים. לכן גם התובע לא רצה לטחון.
- יא. לפי המידע שבידו כל הבשר האיכותי נמכר במאות אחוזי רווח. מה שמוכיח שאנשים היו מרוצים.
- יב. לסיכום, הוא אינו מבין מה מנע מלהמשיך את השותפות.

ד. שאלות לדיון

1. האם על בית הדין להיזקק לתביעה המבוססת על עבירה על החוק.
2. האם הוסכם שלאחר שתי שחיטות זכאי התובע לדרוש להשיב לו את כספו.
3. האם הייתה הטעייה מצדו של הנתבע.
4. האם היתה עילה מוצדקת לביטול השותפות.
5. מקח טעות בשותפות.
6. אומדנא לביטול שותפות או מקח בגלל נסיבות שהתבררו לאחר העסקה.
7. תביעות נוספות של הנתבע.
8. הוצאות משפט.

דיון

ה. האם על בית הדין להיזקק לתביעה המבוססת על עבירה על החוק

בתביעה שלפנינו מדובר בשותפות למכירת בשר אשר שחיטתו נעשית על ידי אחד מהשותפים ובהסכמת שותפו השני, באופן המנוגד לפקודת "מחלות בעלי חיים, תשמ"ה-1985" ולפקודת "מחלות בעלי חיים (שחיטת בהמות) התשכ"ד-1964". לחוקים אלו יש תוקף הלכתי מצד דינא דמלכותא בהיותן תקנה לבני המדינה (ע' ברמ"א חו"מ ש"ס"ט, יא), וכן מתוקף מנהג המדינה. עולה השאלה, האם יש תוקף לחוזה שנחתם למטרת עשיית דבר המנוגד להלכה, והאם יש להיזקק לתביעה המבוססת על אי שמירה על ההלכה. סוגייה זו נדונה בראשונים ובאחרונים. ראייה לכך שעל בית הדין להיזקק לתביעה אפילו אם העילה לה נולדה באיסור היא סוגיית אתנן, שלגביה נאמר "רבא אמר אתנן אסרה תורה ואפילו בא על אמו" (ב"מ צא, א), וכתב הרשב"א (שו"ת הרשב"א חלק א סי' שב): "דברים פשוטים אני רואה כאן, לפי שהפוסק מנה לאשה באתננה ובא עליה אין ספק שהוא חייב ליתן שורת הדין דביאתה אלו הן כספיה" (עיין עוד שו"ת חת"ס חו"מ סי' כז; אמרי בינה דיינים סי' יז). לסיכום, בית הדין נזקק גם ל"מעשה הבא בעבירה". העובדה שהצדדים עברו על החוק אינה מתירה להם לעבור על התחייבויותיהם הממוניות זה כלפי זה¹.

ו. האם הוסכם שלאחר שתי שחיטות זכאי התובע לדרוש להשיב לו את כספו

לטענת התובע, הנתבע הסכים בעל פה שיעשו שתיים עד שלוש שחיטות ניסיון ולאחריהן תינתן הזכות לתובע לבטל את ההסכם ולקבל חזרה את סכום ה-50,000 ₪ שהוא נתן לתובע. טענה זו הוכחה על ידי הנתבע ואף לא הוזכרה בזכרון הדברים שנערך בין הצדדים.

¹ הרחבה, ראו אהרן קירשנבאום, דיני ישראל ג (תשל"ב) עמ' 97, שם המאמר בתרגום לעברית "אין שומעים לאדם המכריז שחיתות על עצמו, או הטוען שעשה מעשה עבירה".

הדין הוא, שעל התובע שבא להוציא מיד הנתבע מוטלת חובת הראיה, וכאן הוא לא הביא ראיה לדבריו. בנוסף, אין מקום להשביע את הנתבע על כפירתו שבועת היסת כדין כופר בכל, משום שסעיף 12 בזכרון הדברים מסייע לטענת הנתבע. כך נכתב שם: "התובע נותן לנתבע 50,000 ₪ שיוחזרו מהעסק בדרך הבאה: כל 10,000 ₪ שהעסק ירויח התובע לוקח 1,000 ₪ וב-9000 הנותרים מחולקים שווה בשווה". בסעיף זה יש התייחסות ברורה לדרך החזר הכסף שנתן התובע לנתבע ומתוך כך, נשללת דרך אחרת של החזר הכסף².

לכן, יש לדחות טענה זו של התובע, שכן לא הובאה ראיה שהחובה היא על תנאי.

ז. האם הייתה הטעייה מצד הנתבע

הבסיס לתביעת התובע הוא, שהבשר לא ערב לחיכם של רוב הקונים והאחריות לכך מוטלת על הנתבע. לדעת התובע הסיבה לכך שטעם הבשר היה פגום היא, שהנתבע הוביל את הבשר ללא קירור ממקום השחיטה לעיר. התובע צרף חוות דעת מווטריןר המאשרת שטעמו של הבשר נפגע כתוצאה מכך שהוא הובל ללא קירור. לדבריו התברר שהנתבע הוא עבריין שאינו מבין בבשר והוא הטעה את התובע ולכן הנחת היסוד שבגינה דרש הנתבע את סכום ה-50,000 ₪ נשמטה ועליו להשיבו.

אולם מחוות דעתו של הווטריןר עלה שיש סיבות נוספות אשר עלולות היו להשפיע על טעם הבשר:

1. הבשר לא נשחט בבית מטבחים. על פי הוראת החוק ("שחיטת בהמות תשכ"ד-1964 סעיפים 1-2. בית מטבחים, הינו מקום שיועד לשחיטת בהמות ואשר קיבל היתר להקמתו מאת מנהל השירותים הווטריןרים.

3. הבשר לא נבדק על ידי רופא וטריןר קודם השחיטה כפי שמורה החוק (שם, סעיף 36).

4. הבשר לא נבדק על ידי רופא וטריןר מיד לאחר השחיטה (שם, סעיף 49).

בסיכום דבריו קבע הווטריןר שגם נתונים אלו עלולים להשפיע על איכות הבשר וטעמו. בנוסף לכך, על פי עדותו של הנתבע הבשר לא עבר תהליך של יישון ועיבוד קודם מכירתו, כך גם עולה מעדותו של הרב א'.

עניין זה משפיע באופן משמעותי על טעמו של הבשר.

האם נתונים אלו היו ידועים לתובע?

מטענות הצדדים ומזיכרון הדברים עלה ששני הצדדים היו מודעים לכך שמדובר ב"שחיטה שחורה" כך נכתב בסעיף 3 שם: "התובע עומד בחזית מול השלטונות (וטרינר, מועצה, בעל הבית)".

חזקה שידע שמדובר בבשר שאינו עומד בדרישות החוק, בגלל רמתו התברואתית, אשר בנקל ניתן להבין שיש לה גם השלכות על טעמו של הבשר.

כמו כן, היה ידוע לתובע שהבשר לא יכול לעבור תהליך יישון במקום השחיטה, שכן מדובר בפירוק הבשר באופן מיידי ואריזתו למכירה.

² בשולחן ערוך סימן פב סעיף יב דן בלוח שטוען שהיה תנאי בשטר, ובש"ך שם ס"ק כז כתב שאם מדובר בעקירת השטר הרי אין צריך אפילו שבועה כנגד זה, במקרה דנן מדובר על עקירת השטר שבו כתוב באופן פשוט שהוא נתן לו 50 אלף ₪.

זאת ועוד, מדברי הנתבע עלה שדרך השחיטה ודרך הובלת הבשר ללא קירור היה מנהגו הקבוע. עניין זה קיבל אישור מעדותו של הרב א'. נראה שהנתבע לא הסתיר את דרך התנהלותו מהתובע, מה שאומר שהתובע יכול היה לדעת נתונים אלו מראש ואף לעמוד על משמעותן.

ולבסוף, לגבי התוצאות המסחריות של שחיטה זו:

מעדות הרב א' עלה שהנתבע נהג לשחוט בשר מבלי פיקוח ומבלי תהליך של יישון ואף הובילו ללא קירור. ואחר כל זאת היו לקוחות קבועים במשך תקופה. ובתקופת החגים מספר לקוחותיו הוכפלו ואף שולשו. מה שאומר ששיטה זו הניבה פירות חיוביים, למרות הנתונים שעלו מחוות דעתו של הוטריר.

כפי הנראה, הפער בין המציאות הנוכחית למכירות שנעשו בעבר נבע כפי הנראה מסוג הלקוחות שהיו לנתבע בעבר, בשונה מהלקוחות במקרה שלפנינו. מדברי הנתבע עלה שהוא בנה קהל לקוחות זה בתהליך ארוך.

מהניתוח שהוצג, יש לקבוע שהנתבע לא הטעה את התובע. סביר להניח שהיה ידוע לתובע מלכתחילה שמדובר ברמת תברואה נמוכה, ואף אם הוא לא ירד לסוף העניין, ניסיון העבר הוכיח שלמרות הכל, לנתבע היו לקוחות קבועים במשך זמן.

בטרם נסכם פרק זה, לא נמנע מלבקר את התנהלותם של שני הצדדים בעניין זה, אשר ידעו שהבשר אותו הם מספקים איננו מפוקח, ולמרות זאת לא נמנעו מלעסוק במכירתו. ואילולא העניין הכספי הם ככל הנראה לא היו משנים מאורחם. ביקורת זו מופנית בעיקרה לנתבע אשר עוסק בשחיטת בשר שנים רבות, וצריך לדעת שבשר ללא קירור יכול להתקלקל בטווח של שעה, כפי שהעיד, הוא מעדיף מטעמי חיסכון להוביל את הבשר ללא קירור, למרות שברור שאיכות הבשר מתחילה להיפגם, ויש לכך גם השלכות בריאותיות לאוכליו.

כמו כן, לא ברורה ביקורתו של התובע, אשר הביא מיוזמתו חוות דעת וטרינרית המבקרת קשות את השחיטות שנעשו בידיעתו של התובע, עד כדי הגדרתן כמסוכנות לבריאות. כל זה לא הפריע לתובע לשלוח סעיף אחד מתוך המכלול המחזק טענתו, בעוד שהוא מתעלם מהסעיפים הנוספים שהיו ידועים לתובע היטב גם קודם הקמת השותפות. בפרט שהם חרתו על דגלם את הלוגו "בשר ללא פשרות", תוך שהם מתעלמים מדברי חז"ל כי "חמירא סכנתא מאיסורא".

מסקנה: טענת התובע שהוא רומה על ידי הנתבע, דינה להזחות.

ח. האם הייתה עלה מוצדקת להפסקת ההתקשרות

בין הצדדים יש מחלוקת מי הפסיק את ההתקשרות ביניהם, כשכל צד מטיל את האחריות על הצד השני. בהעדר הכרעה בשאלה זו, יש לדון האם רשאי היה התובע להפסיק את ההתקשרות, לאור העובדה שיש הסכמה בין שני הצדדים שרוב הלקוחות לא היו מרוצים מהבשר בשתי השחיטות.

להלן צדדי הדיון: לטענת התובע, השותפות נעשתה על דעת כן שהבשר הוא איכותי ויש הצדקה לדרוש עליו מחיר גבוה. התובע אינו מעוניין למכור בשר שדעת הרוב היא שטעמו פגום, גם אם ימצאו לו קונים. היות ועל פי מה שהשתקף בבית הדין נראה שהנתבע אינו מוכן לשנות מדפוס הפעולה הקודם, ומבחינתו יש להמשיך ולאתר לקוחות שיהיו מרוצים מטיב הבשר, כפי שיש מיעוט שהיו מעוניינים בבשר זה בשחיטות הראשונות, הרי שאין מקום להמשיך בשותפות. יצויין, שלאחר

עמוד 6 מתוך 12

שפרצה המחלוקת בין הצדדים, נעשו ניסיונות לגשר ביניהם אשר לא צלחו ונראה שאין מנוס מלקבוע כי הצדדים אינם מסוגלים להמשיך בשותפות. טענה זו של התובע אינה סותרת את המסקנה שעלתה בפרק הקודם, משום שגם אם לא הייתה הטעיה מצד הנתבע לגבי טיב הבשר, תוצאות המכירה מדברות בעד עצמן. לא סביר לומר שדי בכך שיש מיעוט לקוחות שמרצה להמשיך ולמכור באותה מתכונת, בפרט שמדובר בבשר שנמכר במחיר גבוה במיוחד, כבשר איכותי. יש להוסיף על האמור, שהתובע חש שכבודו נפגע כתוצאה מכך שהוא מכר בשר פגום במחיר גבוה לחבריו, בפרט שהוא יצא בהכרזה שמדובר ב"בשר ללא פשרות". ולכן הוא וודאי אינו מעוניין להמשיך בכך, גם אם קיימת אפשרות להרוויח ממכירות אלו.

מתוך כך ברור שבנתונים אלו, התובע לא היה מסכים לתת את הסכום של ה-50,000 ₪ ועל כן הוא דורש להשיבם לו.

לעומת זאת, לטענת הנתבע הוא לא הסתיר מהתובע נתונים לגבי טיב השחיטה והבשר וכן את העובדה שצריך לעבוד קשה לבנות קהל לקוחות מרוצים (פרוטוקול סוף עמוד 9). לדבריו, יש לשמור על קשר עם הלקוחות המרוצים אף שהם מיעוט ולהמשיך לחפש עוד ועוד לקוחות שיהיו מרוצים. בהמשכו של התהליך תיווצר קבוצה של לקוחות מרוצים שהם יהיו קהל היעד הקבוע. עוד לדבריו, הוא עשה תהליך זה בעבר עד שהצליח ליצור קהל לקוחות קבועים. כלומר, גם בנתונים הנוכחיים שהרוב אינו מרוצה, על ידי עבודה מתמשכת ניתן להגיע לרווחים גדולים.

בנוסף, גם בהנחה שהתובע באופן ספציפי לא היה נכנס לשותפות אם הייתה ידועה לו ההשלכה שרוב הלקוחות לא יהיו מרוצים, אין להסיק מכך מסקנה כללית. שכן, לא מן הנמנע שאדם אחר היה מסכים להיכנס לשותפות זאת, אף אם היה הנתבע מחדד לו שיתכן שבתחילה רוב הלקוחות לא יהיו מרוצים אך בהמשך באופן הדרגתי יימצאו הלקוחות המרוצים ויהיו רווחים גדולים, מתוך ראייה לטווח ארוך. לאור זאת, על התובע לשאת באחריות להחלטתו שלא להמשיך בשותפות.

כמו כן, מדברי הנתבע ניכר שהיה חשוב לו מאד קודם הכניסה לשותפות, שהשותפות לא תהיה לטווח קצר. הנתבע הסביר את דרישתו לקבל מהנתבע 50,000 ₪, בכך שרצה לקבל דמי רצינות כדי לוודא שמדובר בשותפות לטווח ארוך. כך גם עולה מסעיף 2 בהסכם, בו התחייבו הצדדים זה לזה, שאם אחד מהשותפים יוצא בתוך שנתיים מיום חתימת ההסכם עליו לשלם לצד השני 50,000 ₪ (מלבד הסכום ששולם קודם חתימת החוזה). לאור זאת, מוטל היה על התובע לברר היטב קודם הכניסה לשותפות את הנתונים שמסר לו הנתבע ואם הוא היה עושה כן, יתכן שהיה עומד על כך שמדובר בשחיטה שונה מהרגיל שתהליך בניית קהל הלקוחות הוא תהליך ארוך ומורכב.

הוסף על האמור שהנתבע מוחזק, ובספק הכלל הוא שהמוציא מחברו עליו הראיה. מסקנה: העילה ליציאה מהשותפות היתה מוצדקת, משום שלא זהו הבסיס שעליו התובע בנה את השותפות.

ט. מקח טעות בשותפות

בבואנו להכריע בשאלה נכבדה זו, נראה לומר שאף שצודק הנתבע שאין מקום לטענת מקח טעות לגבי הבשר, שכן יתכן וניתן היה לאחר עבודה ממושכת להרוויח ממכירותיו, כפי שהתחייב הנתבע,

וכפי שהוכח מניסיון העבר, יש מקום לטעון טענת מקח טעות לגבי השותפות ביניהם וזאת מהטעמים הבאים:

א. בסיס השותפות היה בניית עסק למכירת בשר איכותי במחירים גבוהים. ההיגיון מחייב שאחד המדדים העיקריים לבשר איכותי, הוא טעמו של הבשר. לא ניתן להגדיר בשר שרוב טועמיו אינם מרוצים מטעמו כ"בשר איכותי".

ב. לא סביר לאלץ שותף להיות מחויב להמשך השותפות, אם תפקידו למכור בשר שרוב הלקוחות אינם מרוצים ממנו, וזאת במחירים גבוהים במיוחד. בפעולה זו יש צד מסוים של אונאה ועוגמת נפש כלפי הלקוחות, גם כאשר מוצע ללקוחות מאוכזבים לקבל את כספם בחזרה. מצדו של התובע יש בכך גם צד של בושה וחוסר כבוד וודאי שאין לכפות אדם לעמוד במצב זה³.

אף שישנם אנשים שמוכנים לעבוד בתנאים אלו, על כגון דא נאמר שניתן לאמוד את העסקה לפי דעתם של הצדדים הספציפיים לעסקה, ולא לפי דעתם של כלל עושי-העסקאות (בבא קמא מו ע"א): "וניחזי אי גברא דזבין לרדיא, אי גברא דזבין לנכסתא! לא צריכא, בגברא דזבין להא ולהא", וכתב הרא"ש (ב"ק ה, א): "אבל אי זבין לחד מינייהו אזלינן בתר אומדנא ומסתמא לפי מנהגו קנאו". עקב כך, וכיוון שהוכח שהצדדים אינם מסוגלים לעבוד זה עם זה, משום שמדובר בהבנה שונה בתכלית את דרכי הפעולה בהוצאת השותפות אל הפועל, הרי שדרישת התובע לבטל את השותפות היא בלתי נמנעת.

חשוב להדגיש שאין בדברים אלו האשמה כלפי הנתבע. מקח טעות נשאר כזה גם אם הטעות התרחשה בתום לב של שני הצדדים, כגון אם המוכר לא ידע (ואפילו אם לא יכול היה לדעת) שבמקח יש מום (שו"ע חו"מ רלב, יא) ונמצא בו מום, הרי הוא מקח טעות ויש לבטלו.

בנדון דידן, מצופה היה משני הצדדים שיערכו תיאום ציפיות מפורט יותר, ותהליך שכזה היה עוזר לשניהם להימנע מעוגמת הנפש והמתחים שנוצרו בהמשך. העמימות סביב אופן ההפעלה של העסק היא באחריותם של שני הצדדים – של הנתבע שלא פירט באופן מלא כיצד אמור העסק לעבוד, שהבשר אינו ערב לכל חיך ומתאים לאחוזים נמוכים מציבור הלקוחות. ושל התובע שסמך על הנתבע בעיניים עצומות ולא דרש פירוט מלא יותר. ולכל הפחות להתנות ולעגן הסכמות בהסכם הכתוב שביניהם, את קיום השותפות בתקופת ניסיון.

כאשר בוחנים את אחריותם של שני הצדדים על העמימות הנ"ל, יש להביא בחשבון שהתובע נטרצה לשלם סכום מכובד בכניסתו לשותפות. הנתבע הגדיר תשלום זה כ"דמי רצינות" (פרוטוקול עמ' 7-8):

דיין: בחמישים אלף האלו השתמשת?

³ בכסף הקדשים (קעו, טו) דן בשאלה דומה, ומדבריו עולה שגם בשותפות יש דין מקח טעות. וכך כתב ערוך השולחן חושן משפט סימן קעו (סעיף לו):

"וכן אם הוא עלול לקלקל העסק אין לנו להכריח שותפו שיהיה עמו בשותפות עד הזמן שקבעו, ואין לך קניין טעות יותר מזה. וכן אם עשו איזה שותפות ונתגלה הדבר שאחד מהם נתאנה יכול לבטל השותפות, כמו בני חבורה שנשתתפו לאכול ביחד ונתגלה שאחד אוכל הרבה יותר על חבריו - יכולין בני חבורה לסלקו".

עמוד 8 מתוך 12

נתבע: אמרתי לו שאני בא עם כח מסוים שקיים בשוק, ובשביל זה צריך לשלם 50 אלף.

דיין: אז על מה קיבלת את הכסף?

נתבע: אמרתי לו שיש לי כח ויש לי עסק, שהוא קיים, ויש לי את הציוד, אם אתה רוצה שאני אשחט בסדר, מבחינתי דמי רצינות שאתה לא תגיד לי להתראות, אם אתה רוצה להתחייב לזה שאני שותף איתך, התחייבות לשנתיים שאני שותף איתך אני רוצה דמי רצינות של שנתיים.

דיין: לפי מה שאתה אומר עכשיו יש גם קנס וגם דמי רצינות?

נתבע: החמישים אלף שקל זה לא קנס אלא הסכמה להיכנס.

דיין: אבל אמרת אחרת קודם.

נתבע: אמרתי לו שאם הוא רוצה להיות שותף איתי אני מבקש 50 אלף שח וזו התחייבות לשנתיים.

מטרתם של "דמי רצינות" היא להבטיח שמשלם התשלום הנו רציני בכוונותיו ואינו מתכוון לסגת מהעסקה. ככל שתשלום זה היה מוגדר באופן מפורש כ"דמי רצינות", אזי הייתה גוברת המחויבות של התובע לברר היטב לפני כניסתו לשותפות מהו טיב העסק. ברם, לטענת התובע, הוא הסכים לשלם סכום זה כדי להיכנס לעסק קיים, שאותו הוא לא יצטרך להקים מאפס (פרוטוקול עמ' 12):

תובע: ...דבר שני מה התמורה שהוא נתן עבור מה הוא קיבל את הכסף?

דיין: למה הסכמת לשלם?

תובע: אמרתי אם היה לו עסק והוא מבין, מישוהו מביא אותי לעסק קיים, אני מסכים לשלם על זה, אבל אם יתברר לי שמה ששילמתי זה לא מה ששילמתי, ואז הוא אומר לי שאני אומר שהוא רמאי.

בבואנו לשקול את משקלן של טענות הצדדים, נראה שמשקל טענות התובע גבוה באופן משמעותי מטענות הנתבע. שכן, גם אם טעה התובע בכך שלא בדק היטב, לא ניתן לדרוש ממנו להמשיך בשותפות המנוגדת לאופיו ורצונו באופן מובהק.

מאידך גיסא גם מטענת הנתבע אין להתעלם. וכן יש לתת משקל לעובדה שהוא מוחזק.

בפרוטוקול מס' 1 (עמ' 4) הודיע התובע לבית הדין שהם בערך מקוויזים, ואין חובות הדדיים מבחינה כספית בעסק. לטענת הנתבע (עמ' 10 לפרוטוקול) הוא נמצא ביתרת זכות של כמה אלפי ש"ח, הנתבע לא מסר כמה, בית הדין מכריע בדרך של פשרה גם על סכום זה הנתון בספק בין הצדדים.

לפי סברה זו נראה להכריע, על פי סמכות בית הדין לדון בין לדין ובין לפשר, שעל הנתבע להחזיר לתובע 40,000 ש"ח מהסכום.

י. אומדנא לביטול שותפות או מקח בגלל נסיבות שהתבררו לאחר העסקה

בנדון דידן, לאחר שהצדדים עבדו יחד זמן מה, התברר שצורת ההפעלה של העסק הייתה שונה מזו שאליה התכוון התובע, ושאלו ידע שכך יהיו הדברים – לא היה מסכים להיכנס לשותפות זו. לכן לעיל הגדרנו את השותפות כ"מקח טעות".

עמוד 9 מתוך 12

חשוב להבחין בין מקרה זה, שלמפרע התברר שיש פער בין הציפיות למציאות הקיימת, פער הקיים **כבר בזמן שהעסקה התהוותה**, ומגדיר את העסקה כ"מקח טעות". לבין מקרה מסוג אחר שגם בו לא התממשו הציפיות – אולם זאת רק בשל **אירועים שהתרחשו לאחר העסקה** (ובלשון המשפט הישראלי: סיכול חוזה). דוגמא למקרה כזה היא בגמ' בקידושין (נ ע"א):

"ההוא גברא דזבנינהו לניכסיה אדעתא למיסק לארעא דישראל, סליק ולא איתדר ליה;

אמר רבא: כל דסליק אדעתא למיידר הוא, והא לא איתדר ליה."

וראו בהרחבה בעניין זה בפסק הדין 473045⁴ (ארץ חמדה גזית ירושלים).

במקרה של מקח טעות, על בית הדין לבדוק האם ה"מקח" (ובמקרה דגן – השותפות) תואם את מה שהצדדים סיכמו עליו. ואילו במקרה של סיכול חוזה, עקב שינוי הנסיבות, על בית הדין לאמוד, אם היו נסיבות אלו קיימות בשעת חתימת החוזה, האם הצדדים היו חותמים על החוזה על פי אותם תנאים כפי שחתמו. במידה ויש אומדנא דמוכח שאם השינוי היה מתרחש קודם חתימת החוזה הצדדים לא היו חותמים על החוזה, הרי שיש לבטלו. מטבע הדברים, במקרה של סיכול חוזה, רף האומדן צריך להיות גבוה יותר מאשר במקרה של מקח טעות.

יא. תביעות נוספות של התובע

פגיעה בשם הטוב ועוגמת נפש

התובע טען כי נגרמה לו בושת מכך שלקוחותיו ששילמו סכום גבוה עבור הבשר, התלוננו על כך שהבשר לא היה טעים. וכן שנגרמו לו נזקים לקשרים אישיים שהיו לו עם אנשים אחרים. על כך הוא תבע 10,000 ₪.

לא נערך בירור עובדתי על טענות התובע. ברם, גם אם נקבל את כל טענותיו העובדתיות, לפי ההלכה אין מקום לחייב על בושת ונזקים מסוג זה.

לפי ההלכה על מנת לתבוע כסף על ביוש, על הגורם לבושת להתכוון להזיק ולבייש, וכפי שנפסק בשו"ע (ח"מ סי' תכא, א):

אינו חייב על הבושת עד שיתכוון לביישו; והמבייש את חברו שלא בכונה, פטור.

לפיכך ישן שבייש, פטור.

כלומר, ללא כוונת ביוש אין לחייב תשלום עבור בושת.

בנדון דידן, ברור שלא היתה כוונה של הנתבע לבייש את הנתבע. גם קשה לומר שהייתה רשלנות ברורה במעשיו, שהרי הבשר שסופק על ידי הנתבע ערב לחיכם של חלק מהלקוחות, ובאותה מידה יתכן שהיה מוצא חן בעיני אחרים. לכן העובדה שהיו אנשים שלא היו מרוצים, גם אם גרמה בושת לתובע, אינה עילה לחיוב.

בנוסף, מדובר בבושת שנגרמה בגרמא. מקרה שכזה נדון בגמרא, כאשר שוחט שחט בהמה והשחיטה הייתה פסולה, וכך נגרמה בושת לבעל הבהמה, שנבצר ממנו להאכיל את אורחיו. לדעת חכמים פטור משום גרמא, וכפי שכתב רשב"ם (בבא בתרא צג ע"ב):

⁴ מופיע באתר הרשת: <http://www.erezhemdah.org/Data/UploadedFiles/SitePages/783-sFileRedir.pdf>

דמי בשתו - שזימן אורחים ואין לו מה יאכילם, וכל שכן יציאה דחסריה ממונא ומיהו לית הלכתא אלא כרבנן דפטרי מבשת דגרמא הוא.
לסיכום: התביעה לפיצוי על פגיעה בשמו הטוב של התובע נדחת.

תביעה על הוצאות

בסיכומי הוסיף התובע לתבוע: 10,000 ₪ בגין הוצאות.
תביעה זו לא הועלתה בדיון על ידי התובע. והוא אף אמר שהחשבון ביניהם מאוזן. בנוסף, התובע לא המציא הוכחות לכך שהיו לו הוצאות נוספות הנוגעות לתביעה.
על כן דין טענה זו להידחות.

תשלום קנס על הפרת חוזה

התובע דרש 50,000 ₪ קנס על הפרת החוזה, כפי שמופיע בהסכם. על תביעה זו התובע לא שילם אגרה, והתובע הודיע לבית הדין שהוא לא תובע אותה כרגע, ולכן לא נתייחס לתביעה זו.
לסיכום, התביעות הנוספות נדחות.

יא. הוצאות משפט

מקובל ברשת בית הדין שאם שני הצדדים התנהלו באופן הגון וסביר ההוצאות מתחלקות בשווה בין הצדדים.
במקרה שלפנינו, הנתבע ביטל את הדיון הראשון ביום הדיון בטענה שאינו מרגיש טוב, ולא המציא לבית הדין אישור רפואי על כך.
בנוסף, לדיון השני הוא לא הופיע. לטענתו הוא לא קיבל את הדוא"ל שנשלח אליו. טענה זו תמוהה על רקע העובדה שכל שאר הנמענים של ההודעה - שלושת הדיינים, הנתבע, עורך דינו, הרב בזק שהגיע להעיד - קיבלו את ההודעה והתייצבו. היעדרותו של הנתבע פגעה ביכולת בית הדין למצות את הדיון, ובית הדין נאלץ לשמוע את העד מבלי לאפשר לתובע לחקור אותו. אי לכך, **בית הדין מטיל את מלוא ההוצאות על הנתבע התובע שילם 1,050 ₪ אגרה**, בית הדין מטיל את כולה על הנתבע. בתוספת אגרת ביטול דיון לצד השני בסך 1,000 ₪.
מסקנה: על הנתבע לשלם לתובע הוצאות בסך 2,050 ₪ על הוצאות ואגרות.

יב. סיכום הדברים

בפני בית הדין הובא סכסוך שבין התובע והנתבע, שרצו להכנס לעסק כשותפים, בעניין סכסוך זה הצדדים הביעו את כעסם אחד על השני בצורה מאוד נחרצת, יש לשבח את הצדדים על כך שהם בחרו לקיים את הדין ולהגיע לדין תורה, ובית הדין מקווה שהצדדים ישמעו לדין התורה, והדין יסיים את הסכסוך שבין הצדדים והאיבה תחדל לשכון ביניהם, וכפי שנאמר בירושלמי (מסכת תענית פרק ד הלכה ב):

עמוד 11 מתוך 12

"רבן שמעון בן גמליאל אומר על שלשה דברים העולם עומד על הדין ועל האמת והשלום ושלשתן דבר אחד הן - נעשה הדין, נעשה אמת, נעשה שלום".

יג. החלטות

1. הנתבע ישלם לתובע סך 42,050 ₪, בתוך 35 יום מיום קבלת פסק הדין.
2. על פי סדרי הדין של רשת בתי הדין ניתן לערער על פסק הדין בתוך 30 יום מהמועד הנקוב על פסק הדין.

"והאמת והשלום אהבו"

פסק הדין ניתן ביום ב' באדר א' תשע"ט, 7 בפברואר 2019.

בזאת באנו על החתום

הרב אבשלום בידני

הרב ציון כהן, אב"ד

הרב עקיבא כהנא